

Hiszen a fa él

Beszélgetés Katona Zsuzsa szobrászművésszel

– *A Kisképző, azaz a Budapesti Képző- és Iparművészeti Szakiskola elvégzése után a Magyar Képzőművészeti Főiskolán folytattad tanulmányaidat. Mestered Somogyi József volt, '74-ben diplomáztál. A tanultság a legjobb értelemben véve érződik munkáidon, jó alapot adva tehetségednek, és művészi elrugaszkodásaidhoz. Mikor döntöttél a szobrászat mellett?*

– A szobrászattal a Kisképzőben ismerkedtem meg, ahol díszítő szobrász szakon végeztem. A könyvtárban gyakran nézegettem Gaudiról szóló könyveket, építészetét már akkor megszerettem, de csak évtizedek múlva, Barcelonában láthattam élőben a műveit. Őt tekintetem az egyik példaképemnek. Később faragtam is egy faszobrot, amelynek *Gaudi* a címe. A faragással már a középiskolában és a főiskolán is próbálkoztam, de jóval később döntöttem csak mellette, amikor is a férjemtől kaptam ajándékba egy favéső készletet. Fafaragás közben éreztem meg azt, hogy megtaláltam a világomat.

– *Kő és bronz köztéri szobraid is állnak több helyen az országban, de mára szinte végérvényesen elkötelezted magad a fafaragás mellett.*

– Az első kiállításom majdnem minden darabja fából készült, magától értetődő volt, hogy továbbra is fát faragok. Az ötleteimet is fában képzeltem el, kő vagy bronz helyett mindig a fafaragáson járt az eszem. Persze, az nyilvánvaló volt számomra is, hogy a fafaragás aranykora a középkor, a szárnyasoltárok készítésének időszak

volt – de vannak örök lelki tulajdonságok az emberben, amit a fa anyagán keresztül nagyon jól ki lehet fejezni, jobban, mint más anyagban: hiszen a fa élő anyag.

– *Köztéri szobraid: Bábfigura Tiszaújvároson, 1980, mész-kő; Zalka Máté mellszobra Zánkán, 1984, süttői mész-kő; a mozaikos Szfinxkút Nagykőrösön, 1988, mész-kő; II. világháborús szobor Körmen-den, 1985, bronz; Vay Ádám mész-kő mellszobra, 1990, Nyíregyházán. Hogy vagy ezzel a műfajjal, mi az ami jó benne, és mi az ami nehéz-zé teszi?*

– Még a pályám kezdetén részt vettem néhány meghívásos pályázaton, amelyeknek eredményeképpen kaptam megbízásokat. Ezt követően azonban nagy pauza következett, nem fektettem energiát abba, hogy köztéri munkákhoz jus-sak. Talán azért is, mert a köztéri munkák nem adnak akkora szabadságot, mint az egyéniek, más-részt pedig nem mindig találkozik az ember mondanivalója a hivatalos igényekkel. Természetesen volt olyan országos pályázat is, amely-nek a tematikája közel állt hozzám, de azok a munkák nekem nem jöttek össze: végül is, minden úgy alakult, hogy elsősorban kiállító mű-vész legyek, ne köztéri szobrász.

– *Egyéni kiállításod is szép számmal volt itthon, de külföldön is. Készülsz új egyéni kiállításra?*

– Tavaly volt egy családi kiállítá-som, ahol a családtagjaimmal szerepeltem. Nem szoktam sűrűn kiállítani, csak akkor, ha össze-gyűlik egy tárlatra való új anyag. Kell idő az újabb munkákhoz, és most épp egy ilyen időszakban

vagyok. Nem faragok sokat egy évben, átlagosan két-háromhavonta egyet. Ez nem arany szabály, vannak jobb időszakok, amikor jobban megy a munka, és vannak hónapok, amikor sehogyan sem. Néha egy kisebb szoborral többet foglalkozom, mint egy nagyobbal, ez mindig az adott helyzetemtől függ. Például ott van a kisméretű *Máni* című szobor: hosszú ideig tartott a faragása, mert bár gondolatban láttam magam előtt, pontosan úgy, ahogy végül is megfaragtam, de a kis körtefa a gyalupadomon várakozott sokáig. Elolvastam Má-niról néhány könyvet, olvastam a gyöngyhimmuszaiából, meghall-gattam előadásokat is róla, és per-sze ez is olyan szobor volt, amit többet nézegettem, mint amennyit ténylegesen, manuálisan foglalkoz-tam vele. Ilyen végletek is vannak. Ugyanakkor előfordul ennek az ellenkezője is, az, hogy könnye-dén születik egy szobor, alig egy, vagy két hét kell csak hozzá.

– *Legfontosabb díjaid a Derkovits Gyula-ösztöndíj, a Római Akadémia Ösztöndíja, az Eötvös Alapítvány ösztöndíja és a Munkácsi-díj. Gondolom, az 1984-es Római ösztöndíjra szívesen emlékszel vissza. Mivel telt ekkoriban a művészeti ösztöndíjasok ideje? Milyen szakmai lehetőségek voltak, és mennyi idő állt rendelkezésre?*

Máni (fotó: Kiss Lenke Dorottya)

– 1984 nyarán voltam Rómában. A képzőművészek ösztöndíja abban az időben három hónapra szólt. Keresztül-kasul bejártam Rómát, mindennap reggeltől estig tanulmányoztam a nevezetességeket, amelyekről művészettörténet órákon tanultunk. Veszprémi Imre, Kígyós Sándor is akkor voltak Rómában, általuk ismerkedtem meg Amerigo Tot-tal (Tóth Imre, 1933–1984-ig Rómában élő magyar szobrászművész – a szerző), aki akkor már kórházban feküdt, én pedig többször is meglátogattam. Majd a férjem kijött hozzám, vele Padovától Szicíliáig bejártuk az országot. Taorminában ott ültünk a görög színház lépcsőjén, ahonnan a híres Csontváry-kép tárult a szemünk elé. A firkafüzetem mindig nálam volt, az ötleteimet lejegyeztem, egy-két érem is született az ösztöndíj időszaka alatt. Akko-

riban még nem rendeztek kiállítást az ösztöndíjasoknak, sem Rómában, sem itthon.

– *Csoportos kiállításokon is rendszeresen részt veszel. A 2014-es Evidencia című, III. szobrász Biennálén a Melankólia (2013, fa) című szép szobroddal, tavaly pedig a pécsi Quadriennálén szerepeltél egy kisplasztikáddal, a Szabadság szerelem (2012, fa) című munkáddal. Ezt Rózsa Gyula tömören és elismerőleg groteszk-lírai fkompozícióként aposztrofálta egy cikkében. Magadénak érzed ezt a groteszk líraiságot? Hogyan találtál rá erre a hangvételre, s mikorra forrta ki magát benned?*

– Sok mindent bele lehet sűríteni egy szoborba. Erre mindig törekedtem is, mert annál nagyobb töltete van, és annál izgalmasabb. Sokat változtatok az eredeti terveimen, mert, ahogy telik az idő

faragás közben, az ember változik, a gondolatai is változnak, és emiatt az eredetileg elgondolt dolgok is. Van, hogy több szobortervet összevonok, ezt egy kívülálló nem tudja, de talán emiatt érződik némelyiken olyasmi, ami a groteszk felé tendál.

– *Egyéni hangvételi, fából faragott kisplasztikáiddal, szobraidal kiállításokon, galériákban tehát találkozhat a közönség. A mai kezelési technikának köszönhetően ugyanakkor köztérre is kerülhetnek ezek az autonóm alkotások, de belső terekbe mindenképp. Van már belőlük valahol, vagy tervbe véve esetleg?*

– A szobraim nagy része, vagyis az életművem elkerült tőlem köz- és magángyűjteményekbe. Másfajta terv nem született velük kapcsolatban. Az egyik jegyzetfüzetembe, bár nem teljes precizitással, felírtam a gyűjteményekbe került szobraim címét, összesen körülbelül 160 darab, s ebben nincsenek benne az ajándékba adott, illetve a köztéri szobrok. Valamennyi munkám legalább egyszer szerepelt kiállításon.

– *Min dolgozol éppen? Sok terjed vár megvalósításra, vagy inkább improvizatíván alkotsz?*

– A firkafüzetemben sok ötlet van, folyamatosan gyűlnek, de mint ahogy egész eddigi életemben, ezeknek is csak kis hányadát faragom meg. Mostanában már jobban meggondolom, mit érdemes. Például az utóbbi időben Madonna-szobrok faragása inspirál. Saját tapasztalatból tudom, hogy gyógyító hatásuk van. Az embert nagy fájdalmában – nem fizikai fájdalomra gondolok – akármilyen mű nem tudja szíven találni, de a szakrális művek igen.

Oláh Katalin Kinga